

iskustva svjedoče o jednoj kontinuiranoj činjenici, a to je pitanje vlasništva. To nije slučajno, jer u vlasništvu se odnos između desnice i ljevice, zapravo između jednakosti i nejednakosti, zrcali na najkonkretniji način. Ono uvijek »proviruje« iza pokreta i doktrina egalitarnog i neegalitarnog usmjerenja. Vlasništvo danas nije *ultima ratio* sukoba desnice i ljevice, ali zahvaljujući upravo njemu jednakost je još uvijek neka vrsta »polarne zvijezde«, »brodolomne planete« koju promatramo (zamišljamo) iz različitih perspektiva i s različitim očekivanjima. Bobbio završava na tocquevilleovski način. Drži da se postupno osvajanje jednakosti ipak nekako zbiva (ne, doduše, »nezaustavljivo« kao u Tocquevillea), ali da za pravo poznavanje tog »grandioznog povijesnog kretanja« valja gledati prije svega svakodnevni život. To je važnije od shematskih razlika desnice i ljevice.

Rade Kalanj

Gerhard de Haan (Hg.)

ÖKOLOGIE & LERNEN (Band 1)
Berliner Empfehlungen

Verlag an der Ruhr, Mülheim, 1992,
216 str.

U posljednja je dva desetljeća ekološka, a osobito socijalnoekološka, problematika postala nezaobilaznom u svim područjima života i rada modernog društva. Od upozorenja da je ekološka kriza postala ne samo pratilac modernog društva nego njegova integralna i strukturna komponenta, povećani su znanstveno-tehnoški napori za njezino svladavanje. Oni se mogu pratiti i u praktičnim naporima za smanjivanje negativnih utjecaja na okoliš i prirodu općenito i u teorijskim pokušajima konstruiranja nove paradigme razvoja. Ova je, pak, osobito u posljednjem desetljeću našeg stoljeća, oblikova-

na kao paradigma održivog razvoja (WCED, 1987), koja se i u najnovije vrijeme nastoji operacionalizirati u nizu upotrebljivih indikatora praćenja održivog razvoja (Adriaanse, 1993; Spangenberg, 1995). U području zaštite okoliša već postoje manje-više ustaljeni sustavi monitoringa koji pokazuju stanje okoliša na nekom prostoru ili čimbenike zagađivanja. Najnoviji naponi u određivanju indikatora čini se da smjeraju prema definiranju »monitoringa razvoja«. Možda možemo u bliskoj budućnosti očekivati paralelno postojanje ovih dvaju monitoringa kao indikatora promjena društvenog »prirodnog stanja« (odnosa) čovječanstva (Moscovici, 1982; Hassenpflug, 1993) kao rezultata odnosa između čovjeka i prirode (Bruckmeier, 1994:147).

Uz teorijske i stručne radova u području ekologije, pogotovo je nepregledno porastao broj priloga u drugim područjima. Tako su se proširila i kvantitativno povećala medijalna sredstva ekološke edukacije općenito. Tematika je prenesena na film, različite edukativne igre, projekte, leksikone, a osobito na didaktičke materijale. »Prosječnom stručnjaku« danas je veoma otežano praćenje objavljenog materijala i iz njegovog užeg područja zanimanja. Taj problem je, objavljivanjem ove knjige, pokušao riješiti prof. dr. de Haan (Arbeitsstelle für Ökologie und Pädagogik an der Freien Universität Berlin). Njegova je zamisao da se redovito objavljuju sažeci objavljenih materijala s ocjenom njihove vrijednosti.

Ökologie & Lernen prva je knjiga u predviđenom nizu takvih izdanja, koja selektivno prikazuje oko 200 naslova objavljenih od 1990. godine. Urednik je uz pomoć suradnika (I. Bottger, D. Hoffmann, G. Kozdon, K. Reinemann, K. Schack i G. Scholz) recenzirao oko 1000 naslova, od kojih je ovdje navedeno samo ono gradivo koje je »izdržalo« vrednovanje (tj. oni koji su imali više od prosjeka bodova). Vrednovanje je rađeno prema četirima kriterijima za svaki naslov. To su: jednoz-

